

15.6.2026

EOAK/3088/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMISTÄ KOSKEVAN ASIAN KÄSITTELYAIKA

Tiivistelmä

Edunvalvojan määräämistä koskevan asian käsittely kesti Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) ensin noin 6,5 kuukautta ja tämän jälkeen käräjäoikeudessa vielä reilun vuoden. Asianosaisen näkökulmasta kokonaiskäsittelyaika oli nyt muodostunut erityisen pitkäksi eli noin 19 kuukaudeksi, mitä AOA piti kohtuuttoman pitkänä ja ongelmallisena oikeusturvanäkökulmasta. AOA katsoi, että julkinen valta ei kokonaisuutena arvioiden ollut kyennyt turvaamaan asian viivytyksetöntä käsittelyä perustuslain 21 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Erikseen holhousviranomaisen ja tuomioistuimen käsittelyaikoja arvioitaessa, AOA katsoi, että asian käsittely oli viivästynyt DVV:ssä moitittavalla tavalla. Viivästys oli johtunut asian käsittelyn passiivisesta jaksosta, jolloin asia odotti työjonossa käsittelyyn ottamista hieman yli viisi kuukautta. Vaikka käsittelyaika muodostui tuomioistuimessa varsin pitkäksi, AOA katsoi asian käsittelyn vaiheista saamansa selvityksen perusteella, ettei hänellä ollut perusteita moittia käräjäoikeuden käsittelyaikaa.

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Digi- ja väestötietoviraston (DVV) ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuden menettelyä hänen vakavasti sairaan poikansa edunvalvontaprosessin viipymistä koskevassa asiassa. Kantelija on 10.4.2025 määrätty poikansa edunvalvojaksi.

Kantelun mukaan edunvalvojan määräämistä koskevan asian valmistelu aloitettiin keväällä 2023, kun tiedossa oli, että poika täyttää 18 vuotta syyskuussa 2023. Kantelun mukaan edunvalvonta-asian käsittely DVV:ssä ja käräjäoikeudessa kesti käytännössä yli kaksi vuotta. Kantelijan mielestä tänä aikana pojan perusoikeudet eivät toteutuneet, koska häntä ei voitu edustaa virallisesti, hänellä ei ollut henkilöllisyystodistusta eikä hänen rahatai etuusasioitaan voitu hoitaa laillisesti.

Kantelussa pyydettiin arvioimaan käsittelyaikaa kokonaisuutena. Lisäksi pyydettiin arvioimaan sitä, miten järjestelmää voitaisiin kehittää, jotta vastaavaa oikeudellista tyhjiötä ei pääsisi syntymään muille täysi-ikäistyville, haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille. Kantelussa myös kysyttiin, voiko asian käsittelyn viivästyksen johdosta hakea vahingonkorvausta tai muuta hyvitystä.

2 SELVITYS

2.1 Saadut selvitykset

Kantelun johdosta saatiin seuraavat selvitykset ja lausunnot:

- Digi- ja väestötietoviraston (DVV) 4.8.2025 päivätty selvitys ja lausunto.
- Varsinais-Suomen kärjäoikeuden laamannin 29.8.2025 päivätty lausunto, johon oli liitetty kärjätuomarin 25.8.2025 päivätty selvitys.

2.2 Edunvalvojan määräämistä koskevan asian kronologinen eteneminen

5.10.2023	Asia vireille DVV:ssä isän ilmoituksen johdosta.
15.3.2024	Asia otettu käsittelyyn valtakunnallisesta työjonosta.
19.3.2024	Lausumapyyntöt lähetetty asianosaisen vanhemmille.
27.3.2024	Pankista pyydetty selvitystä tilin käyttöoikeuksista.
28.3.2024	Vanhemmat vastasivat lausumapyyntöihin ja kiirehtivät asian käsittelyä.
3.4.2024	Pankista saatu selvitykset.
16.4.2024	Pankilta pyydetty tarkennusta.
22.4.2024	Pankki toimittanut vastauksen.
24.4.2024	Käsittelijä laati ja lähetti hakemuksen kärjäoikeudelle. DVV:n selvityksen mukaan se oli hakemuksessaan kärjäoikeudelle ehdottanut edunvalvojaksi yleistä edunvalvojaa. Asia oli edunvalvojan henkilön osalta riitainen. Kantelija oli edunvalvonnan tarvetta koskevassa lausumassaan ilmoittanut, että päämiesehdokkaan laskut saatiin maksettua tämän isän toimesta pankissa sovittujen järjestelyjen avulla. DVV:n mukaan asiassa ei ollut tullut esille tarvetta pyytää väliaikais määräystä kärjäoikeudelta.
24.4.2024	DVV:n hakemus vireille kärjäoikeudessa.
26.4.2024	Hakemus kirjattu Aipa-asianhallintajärjestelmään.
30.4.2024	Hakemus jaettu edunvalvonta-asioiden vastuutuomarille tarkastettavaksi.
6.5.2024	Hakemus jaettu kärjätuomarille ratkaistavaksi.
15.5.2024	Lausumapyyntö lähetetty päämiehelle, koska lääkärinlausunnon mukaan häntä voitaisiin kuulla.
12.7.2024	Saapunut ilmoitus, ettei päämiestä voida kuulla. Laamannin lausunnon mukaan, vaikka näin jälkikäteen tiedetään, ettei päämiesehdokkaan henkilökohtainen kuuleminen toteutunut, hänen kuulemisensa yrittäminen on ollut selvityksessä viitatus lääkäriinlausunnon perusteella aiheellista.
12.8.2024	Tiedusteltu suostumusta prosessiedunvalvojaksi, johon 22.8.2024 saatu suostumus.

26.8.2024	Päätös prosessiedunvalvojasta, lähetetty lausumapyyntö prosessiedunvalvojalle.
2.9.2024	Prosessiedunvalvojan lausuma saapunut.
Lokakuu 2024	Koetettu sopia istuntopäiviä marraskuun loppupuolelle, tästä kuitenkin luovuttu 6.11.2024 ja päätetty kuulla päämiehen vanhemmat ensin.
6.11.2024	Lähetetty lausumapyynnot vanhemmille.
3.12.2024	Siirretty haastemiehille tiedoksiintoon, koska vastaanottotodistukset eivät palautuneet vanhemmilta. Laamannin lausunnon mukaan asianosaisen vanhemmat ovat itse olleet asian käsittelyssä passiivisia jättäessään palauttamatta käräjäoikeuden lausumapyyntöön liitetyt vastaanottotodistukset, mistä on aiheutunut tarve uudelle tiedoksiantoyritykselle yhden kuukauden alkuperäistä myöhemmin.
11.12.2024	Haastemiehet saaneet annettua lausumapyynnot vanhemmille tiedoksi.
18.12.2024	Vanhemmat toimittaneet lausumansa, joiden perusteella asiassa oli kysymys edunvalvojan henkilöstä.
10.1.2025	Lausumapyyntö lähetetty DVV:lle.
24.1.2025	Saapunut lausuma DVV:ltä, jonka perusteella asianosaiset eri mieltä edunvalvojan henkilöstä, päätetty toimittaa istuntokäsittely.
Alkukevät 2025	Haettu sopivia istuntopäiviä.
11.3.2025	Luotu istuntokutsut istuntoa 10.4.2025 varten.
13.3.2025	Kutsut lähetetty asianosaisille.
10.4.2025	Istunto pidetty, ratkaisu julistettu ja selostettu läsnäolueille
16.4.–4.5.2025	Käräjätuomari vuosilomalla.
5.5.2025	Ratkaisu allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Laamannin lausunnon mukaan asian käsittelijä (käräjätuomari) on jäänyt vuosilomalle 4. arkipäivänä suullisen istunnon jälkeen ja hän on allekirjoittanut istunnossa julistamansa ratkaisun ensimmäisenä arkipäivänä lomansa jälkeen.
16.5.2025	Ratkaisu lähetetty asianhallintajärjestelmän kautta sähköisesti, työtiimin henkilövaihdosten takia pienellä viiveellä allekirjoituksen jälkeen.

2.3 Digi- ja väestötietoviraston (DVV) lausunto

DVV:n käsittelyaika oli ollut kokonaisuudessaan noin 6,5 kuukautta. Työjonossa asia odotti käsittelyyn ottoa hieman yli viisi kuukautta. Kun asia oli otettu käsittelyyn, käsittely oli lausunnon mukaan sujunut viivytyksettä, eli asiaa käsitellyt yksittäinen virkamies ei ollut menetellyt virheellisesti. Asia oli vaatinut selvityksiä ja selvitysten arviointia. Asia oli ollut käsittelijällä yhden kuukauden ja yhdeksän päivää. Asian käsittelyaika oli vastannut kyseisentyypisen asian tavallista käsittelyaikaa DVV:ssä vuoden 2024 keväällä.

Lausunnon mukaan kaikki edunvalvojan määräämistä koskevat asiat ovat lähtökohtaisesti kiireellisiä. Asiassa ei ollut tullut esille sellaisia painavia perusteita, joiden nojalla DVV:n käsittelijä olisi voinut arvioida asian vaativan väliaikais määräämistä. Väliaikais määräämistä koskevan holhustoimilain pykälän sanamuodosta voidaan päätellä, että tuomioistuin voi antaa väliaikaisen määräyksen, vaikka kukaan asianosainen ei ole sitä vaatinut. Mikäli päämiesehdokkaan tilanteessa tai asioiden hoidossa olisi tapahtunut muutosta huonompaan, olisi käräjäoikeus voinut arvioida väliaikais määräyksen tarvetta asian käsittelyn kestäessä.

DVV totesi, että odotusaika työjonossa oli siis ollut pidempi, kuin mitä hallintolain mukainen vaatimus asian viivytyksettömältä käsittelyltä edellyttäisi. DVV pahoitteli asioiden käsittelyn ruuhkautumisesta johtuvaa haittaa. DVV ei ollut voinut vaikuttaa asian käsittelyaikaan käräjäoikeudessa. Asianosaiset eivät olleet kiirehtineet asiaa DVV:n käsittelijöiden kautta asian siirryttyä käräjäoikeudelle. Asian käsittely oli kestänyt käräjäoikeudessa miltei vuoden, eli tavanomaista pidempään. Kirjallinen käräjäoikeuden päätös toimitettiin DVV:lle kuitenkin vasta, kun sitä tiedusteltiin.

DVV:ssä oli tunnistettu, että käsittelyajat edunvalvojan määräämisasioissa olivat usein olleet pidemmät kuin mitä lainsäädännössä edellytetään. DVV pyrkii jatkuvasti kehittämään ja tehostamaan toimintaansa olemassa olevien resurssien puitteissa. Vireille tulevien asioiden määrä oli kuitenkin jatkuvasti kasvanut. DVV oli vuosien aikana purkanut ruuhkia ja nopeuttanut asioiden käsittelyä muun muassa yksinkertaistamalla ja tehostamalla prosesseja ja työvaiheita. Holhustoimessa oli lisäksi otettu käyttöön uusi asianhallintajärjestelmä. Tavoitteena oli mahdollistaa holhustoimen asioiden käsitteleminen alusta loppuun digitaalisessa muodossa. Edunvalvojan määräämistä koskevien asioiden käsittely siirtyi uuteen asianhallintajärjestelmään kesällä 2025. Vuosien varrella kehitetyt käsittelyjärjestelmät ja käsittelyprosessit olivat lyhentäneet asioiden käsittelyaikoja. Lausunnon mukaan edunvalvojan määräämistä koskevien asioiden käsittelyajat olivat jo lyhentyneet vuoden 2024 kevästä.

2.4 Varsinais-Suomen käräjäoikeuden lausunto

Laamannin lausunnon mukaan Varsinais-Suomen käräjäoikeuden käsiteltäväksi tulleiden lainkäyttöasioiden määrät olivat olleet vuosien 2024 ja 2025 aikana kasvussa lähes kaikissa asiamäärissä, eikä Tuomioistuinvirasto ollut tuomioistuinlaitokselle osoitettujen määrärahojen puitteissa voinut lisätä käräjäoikeuden henkilövoimavaroja käräjäoikeuden esittämässä ja tarvittavassa määrin. Vaikka lainkäyttöasioiden käsittelyaikojen hallitseminen ja lyhentäminen oli omaksuttu kaikissa tuomioistuimissa korkean prioriteetin tavoitteeksi ja laatukriteeriksi, keskimääräisten käsittelyaikojen kehitys määräytyy valitettavasti pitkälti sen mukaisesti, millaiset ovat tuomioistuimen voimavarat suhteessa työmääriin.

Asiaryhmän (johon edunvalvonta-asiat kuuluvat) saapuvien asioiden kasvu oli 10,9 prosenttia vuonna 2024, ja vaikka myös ratkaistujen asioiden määrää kyettiin käräjäoikeudessa lisäämään, vireillä olevien asioiden määrä oli kasvanut vastaavasti kuin myös muissa siviilioikeudellisissa asiaryhmissä. Tässä kuvattu viitekehys oli laamannin mielestä tunnistettava ja otettava huomioon arvioitaessa yksittäisen lainkäyttöasian käsittelyä ja sen kestoa, samoin kuin yksittäisen virkamiehen menettelyä ja sen väitettyä moitittavuutta.

Puheena olevassa edunvalvonta-asiassa riitaista ei ollut ollut edunvalvonnan tarve sinänsä vaan edunvalvojaksi määrättävän henkilön valinta. Asian käsittelijä oli päätenyt perustellusti toimittamaan asiassa suullisen käsittelyn, joka on aina omiaan pidentämään käsittelyaikaa verrattuna kirjallisessa menettelyssä ratkaistaviin saman asiaryhmän asioihin. Laamanni katsoi selvityksen perusteella, että asian käsittelyä ei ollut käräjäoikeudessa laiminlyöty eikä käräjäoikeuden kokonaiskäsittelyaikaan sisältynyt kohtuuttoman pitkiä passiivisia ajanjaksoja.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Holhustoimesta annetun lain (holhustoimilaki) 91 §:ssä säädetään, että joka on saanut tiedon edunvalvonnan tarpeesta ilmeisesti olevasta henkilöstä, voi vaitiolovelvollisuuden estämättä ilmoittaa asiasta holhousviranomaiselle. Ilmoituksen saatuaan holhousviranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin edunvalvonnan tarpeen selvittämiseksi ja tehdä tarvittaessa käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Saman lain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarilla on velvollisuus ratkaista hänen käsiteltäväkseen jaettu asia. Tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen. Hänen on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Säännöksen perustelujen (HE 7/2016 vp, s. 83) mukaan tuomarilla tunnollisuus- ja huolellisuusvaatimus on korostettu. Tuomioistuimen ratkaisut koskevat ihmisille ja yhteisöille tärkeitä asioita. Tuomioistuimen menettelyssä tai tuomiossa olevia virheitä ei voida korjata samalla tavoin kuin hallintotoiminnassa. Luottamus oikeuslaitokseen edellyttää, että tuomareiden toiminta on kaikilta osin ammattimaista ja luotettavaa.

3.2 Yleisiä näkökohtia käsittelyajoista holhousasioissa

Asiat, joissa on kyse epäilyksestä sen suhteen, kykeneekö ihminen huolehtimaan omista taloudellisista ja muista henkilökohtaisista asioistaan, ovat ihmisen perusturvallisuuteen liittyvien tekijöiden näkökulmasta hyvin keskeisiä. Tähän nähden tällaisten asioiden käsittely olisi hyvä saada päätökseen mahdollisimman joutuisasti.

Lainsäädännössä ei ole erikseen säädetty edunvalvonta-asioiden käsittelylle erityisiä määräaikoja, joten asiaa tulee arvioida tuomioistuimen kyseessä ollen lähinnä perustuslain 21 §:n ja holhousviranomaisen kyseessä ollen myös hallintolain 23 §:n nojalla. Asia tulee siten käsitellä ilman aiheetonta viivytystä. Tämän sääntelyn perusteella ei ole esitettävissä minkäänlaisia yleisiä enimmäis- tai vähimmäiskäsittelyaikoja eikä säännöksissä ole enemmälti oikeusohjeita sen varalle, kuinka käsittelyajan asianmukaisuutta tulee arvioida.

Tuomioistuinmenettelyn osalta on oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädetty seikoista, joita otetaan huomioon, kun arvioidaan, onko oikeudenkäynti viivästynyt. Oikeudenkäynnin keston lisäksi otetaan huomioon erityisesti 1) asian laatu ja laajuus; 2) asianosaisten, viranomaisten ja tuomioistuinten toiminta oikeudenkäynnissä; 3) asian merkitys asianosaiselle.

Laillisuusvalvonnassa käsittelyajan asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja tapaukseen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia passiivisia ajanjaksoja, joiden aikana käsittely ei ole edennyt. Myös asian erityislaatu ja sen merkitys henkilön oikeusasemalle ovat arvioinnissa huomioon otettavia tekijöitä. Mitä suurempi merkitys ratkaisun lopputuloksella on henkilön jokapäiväiseen elämään, sitä ripeämpään käsittelyyn asiassa tulisi pyrkiä.

Edunvalvontaan määrääminen on eittämättä asia, joka vaikuttaa merkittävästi henkilön oikeusasemaan. Toisaalta on niin, että kun paitsi edunvalvontaan määrääminen myös jo edunvalvonnan tarpeen selvittäminen merkitsee aina merkittävää puuttumista henkilön yksityisyyteen, tästä seuraa velvollisuus selvittää ja käsitellä asia erityisellä huolella niin holhousviranomaisessa kuin tuomioistuimessakin. Tämä taas voi joissakin tapauksissa hyväksyttävällä tavalla myös pidentää käsittelyaikaa. Asian yhtäältä huolellinen ja toisaalta ripeä käsittely eivät aina välttämättä ole helposti sovittavissa yhteen.

Asian viivytyksettömän käsittelyn vaatimus edellyttää myös selvitystoimilta tiettyä ripeyttä. Asian ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset ja lausunnot tulee hankkia riittävän varhaisessa vaiheessa sekä mahdollisimman yksinkertaisia käytettävissä olevia ja lain mahdollistamia keinoja käyttäen. Selvitystä tulee hankkia vain siinä määrin kuin se on asian ratkaisemisen kannalta tarpeen. Samoin asiakirjojen mahdollinen täydentämisen tarve tulee hoitaa mahdollisimman tehokkaasti.

3.3 Digi- ja väestötietoviraston menettelyn arviointi

Edunvalvonnan tarpeen selvittäminen oli Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) kestänyt noin 6,5 kuukautta. Asian käsittelyn vaiheista saamani selvityksen ja edellä kohdassa 3.2 selostamieni arvioinnin yleisten lähtökohtien perusteella katson, että edunvalvonta-asiaa ei ollut käsitelty DVV:ssä hallintolain 23 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Lausunnossaan DVV myönsi, että odotusaika oli ollut pidempi kuin hallintolaissa säädetty vaatimus asian viivytyksettömältä käsittelyltä edellyttäisi. Viivästys oli johtunut asian käsittelyn passiivisesta jaksosta, jolloin asia odotti työjonossa käsittelyyn ottamista hieman yli viisi kuukautta. Lausunnossaan DVV oli pahoitellut asioiden käsittelyn ruuhkautumista ja harmia, jota tässä tapauksessa kantelijalle oli aiheutunut.

Totean, että käsittelyajan asianmukaisuutta arvioitaessa ei lähtökohtaisesti ole merkitystä DVV:n tekemällä jaottelulla sen suhteen, kuinka kauan asia oli odottanut käsittelyvuoroaan ja kuinka kauan se oli konkreettisesti ollut käsittelyssä yksittäisellä virkamiehellä. Sen sijaan olennainen on kokonaiskäsittelyaika virastossa, joka oli nyt ollut pitkä.

Viipyminen oli käsitykseni mukaan johtunut etupäässä muista syistä kuin käsiteltävänä olleeseen asiaan liittyneistä tapauskohtaisista tekijöistä, eli asioiden yleisestä ruuhkautumisesta DVV:ssä. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa tällaista resursseihin liittyvää seikkaa ei ole lähtökohtaisesti pidetty hyväksyttävänä syynä yksittäisen asian käsittelyn viivästykselle. Koska viivästyks on siis johtunut virastoa koskevasta yleisemmästä ongelmasta, minulla ei ole nyt aihetta enemmälti puuttua asian käsittelyyn osallistuneiden yksittäisten virkamiesten menettelyyn.

Lausunnossaan DVV on selostanut toimenpiteitä, joilla se on jo pyrkinyt lyhentämään käsittelyaikoja. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa (kantelut, tarkastukset ja omat aloitteet) on viime vuosina seurattu ja jatkossakin seurataan DVV:n holhustoimen käsittelyaikojen tilannetta ja kehittymistä. Edellä todetun vuoksi asia ei tässä yhteydessä edellytä enempää jatkotoimenpiteitäni.

3.4 Varsinais-Suomen käräjäoikeuden menettelyn arviointi

Edunvalvonta-asian käsittely oli kestänyt käräjäoikeudessa runsaan vuoden (vireilletulosta ratkaisun lähettämiseen). Asian käsittelyn vaiheista ja keston syistä saamani selvityksen perusteella sekä edellä kohdassa 3.2 esittämäni nähden katson, ettei asiassa ole käräjäoikeuden osalta ilmennyt toimenpiteitäni edellyttävää lainvastaista menettelyä eikä velvollisuuden laiminlyöntiä.

Olen ottanut arvioinnissani huomioon sen, että asia edellytti prosessiedunvalvojan määräämisen, lukuisia eri kuulemisia, haastemiehen tiedoksiannon ja suullisen istuntokäsittelyn järjestämisen edunvalvojan henkilön riitaisuuden vuoksi. Vaikka kokonaiskäsittelyaika tuomioistuimessa muodostui varsin pitkäksi, saamastani selvityksessä ei ilmennyt, että tuomioistuinkäsittelyn aikana olisi ollut aiheettoman pitkiä passiivisia jaksoja.

3.5 Kokonaiskäsittelyaika holhousviranomaisessa ja tuomioistuimessa

Edunvalvonnan tarpeen selvittäminen oli nyt tullut vireille holhousviranomaisessa holhustoimilain mukaisella ilmoituksella edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä. Tämä tarkoittaa, että holhousviranomaisen ei lopullisesti ratkaise asiaa vaan toimii hakijana käräjäoikeudessa. Näin ollen asian kokonaiskäsittelyaikaan vaikuttaa vielä se aika, joka hakemuksen käsittelyyn kuluu tuomioistuimessa.

Vaikka holhousviranomaisen ja tuomioistuin eivät ole vastuussa toistensa käsittelyajoista, yksittäisen asianosaisen tai asiaan osallisen näkökulmasta kyse on kuitenkin yhdestä kokonaiskäsittelyajasta. Kokonaiskäsittelyaika oli nyt muodostunut erityisen pitkäksi eli noin 19 kuukaudeksi, mitä pidän kohtuuttoman pitkänä ja ongelmallisena oikeusturvanäkökulmasta. Katson, että julkinen valta ei nyt kokonaisuutena arvioiden ollut kyennyt turvaamaan asian viivytyksetöntä käsittelyä perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla.

Eriyistapauksissa on sinänsä mahdollista antaa DVV:n lausunnossa mainittu holhustoimilain 79 §:n mukainen väliaikais määräys, jolla voidaan vähentää asian pitkistä kokonaiskäsittelyajasta aiheutunutta haittaa. Pykälän 1 momentin mukaan asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, tuomioistuin voi antaa väliaikaisen määräyksen. Jos asiaa ei voida viivyttää, määräys voidaan antaa kuulematta sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys, sekä muita 73 §:ssä mainittuja henkilöitä. Väliaikainen määräys on voimassa, kunnes tuomioistuin antaa asiassa päätöksen, jollei määräystä sitä ennen peruuteta tai muuteta. Väliaikaiseen määräykseen ei saa hakea muutosta.

Koska väliaikais määräys viivästyksen välttämiseksi mahdollistaa asian ratkaisemisen epätäydellisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, sitä ei mielestäni voi pitää automaattisena ratkaisuna kaikkiin viivästystilanteisiin tai holhousviranomaisen käsittelyn mahdollisten viivästysten paikkaamiseen, vaan lähtökohdan tulee olla, että tuomioistuin kykenee käsittelemään asian tavanomaisessa järjestyksessä asiaan osallisten menettelylliset oikeudet turvaavalla tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

3.6 Vahingonkorvaus viivästymistilanteessa

Mikäli asianosainen katsoo holhousviranomaisen tai sen yksittäisen virkamiehen menettelyn aiheuttaneen vahinkoa, hän voi saattaa asian hallinnollisessa menettelyssä Valtiokonttorin tai oikeudenkäyntimenettelyssä käräjäoikeuden arvioitavaksi.

Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan valtioon kohdistuvan vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyyn, jos vaatimus perustuu valtion viranomaisen virheeseen tai laiminlyöntiin taikka toimintaan, josta valtio vastaa tahallisuudesta tai huolimattomuudesta riippumatta. Lain 2 §:n mukaan lain soveltamisalaan kuuluvassa vahingonkorvaustoiminnassa toimivaltainen viranomainen on Valtiokonttori.

Käräjäoikeuden käsittelyaikojen osalta sovellettavaksi tulee oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annettu laki. Kyseisen lain 3 §:n 1 momentin mukaan yksityisellä asianosaisella on oikeus saada valtion varoista kohtuullinen hyvitys, jos oikeudenkäynti viivästyy siten, että se loukkaa asianosaisen oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan hyvitystä on vaadittava pääasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Vaatimus on tehtävä hyvissä ajoin ja viimeistään ennen pääasian käsittelyn päättymistä puhevallan menettämisen uhalla.

4 TOIMENPITEET

Saatan Digi- ja väestötietoviraston tietoon edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen edunvalvonta-asian käsittelyajasta. Varsinais-Suomen käräjäoikeuden käsittelyaikaa minulla ei ole perusteita moittia.

Saatan lisäksi Digi- ja väestötietoviraston mutta myös Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tietoon kohdassa 3.5 esittämäni näkökohdat edunvalvojan määräämistä koskevan asian kokonaiskäsittelyajasta.

Edellä mainituissa tarkoituksissa lähetän niille tämän päätökseni.